

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

Wydział Rzeźby

Michał Dziekan

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

Entropia formy na przykładzie ceramiki wypalanej bez pieca

Promotor: dr hab. Ewa Janus, prof.ASP

Dzieło artystyczne rozprawy doktorskiej: *Entropia formy na przykładzie ceramiki wypalanej bez pieca* łączy w sobie eksperyment formalny na gruncie wypałów ceramiki z wieloletnimi poszukiwaniami unikatowych struktur przestrzennych. Badania te opieram na łączeniu w dziele różnych technik ceramicznych, materii oraz testowaniu alternatywnych sposobów konstruowania formy rzeźbiarskiej.

Na przedmiotowe dzieło pracy doktorskiej składa się cykl pięciu abstrakcyjnych obiektów rzeźbiarskich pod wspólnym tytułem *Efemery*. Przedstawiony projekt artystyczny osadziłem w środowisku wypałów plenerowych, w których dokonuję inwersji usystematyzowanego procesu powstawania dzieła ceramicznego. W działaniach tych rezygnuję z użycia klasycznego pieca na rzecz manualnego wypału co oznacza, iż w procesie tym, rzeźba zostaje wypalona od środka, a tym samym zostają określone indywidualne parametry wypału. Każde z powstałych dzieł ma charakter emergentny, to znaczy, nie powstało z jednego zdarzenia ani jednej reguły. Proces ten nazywam autorsko *wypałem morfotycznym*, czyli przybierającym organiczną formę dzieła.

Ideowo cykl wyraża poszukiwanie balansu form w pełnej napięcia relacji wynikającej z zestawiania ze sobą antagonistycznych wartości zawartych w izolowanym układzie kompozycyjnym. Forma tych obiektów stanowi niejako stop-klatkę procesu kreacyjnego i technologicznego, wyrażającą stan zawieszenia pomiędzy brakiem a nadmiarem, formą a pustką, scaleniem a rozproszeniem. Wszystkie te wartości determinuje *entropia* – pojęcie zaczerpnięte z języka fizyki (termodynamiki), które w teorii określa stan nieustannego rozpraszania się energii we Wszechświecie. Pojęcie

to zawiera w sobie potencjał uniwersalnego ujęcia jako metafora zaniku, erozji czy dekonstrukcji, jest także przedmiotem rozważań związanych z bytem, czasem i pamięcią. Entropia bywa też rozumiana jako apoteoza rozpadu i unicestwienia zgodnego z naturalnymi procesami w przyrodzie ożywionej i nieożywionej

W prowadzonych pracach szczególnie zainteresowała mnie migracja energii jako *entropia negatywa*, czyli *negentropia*. Pojęcie to związane jest z pojawieniem się życia i całej ewolucji biologicznej kreującej struktury uporządkowane, a więc takie, które stanowią lokalną opozycję w stosunku do wszechobecnego chaosu. Ten stan staram się wywołać w dziele, nie tylko poprzez formę, lecz również poprzez proces. W tym celu, by zbliżyć się do natury biologicznej dzieła, zwracam się ku wnętrzu i strukturze rzeźby ceramicznej. Metoda badań jaką przyjąłem to eksperyment artystyczny ściśle związany z technologią ceramiki, gdyż to proces wypału przede wszystkim ujawnia wyjątkowy charakter materii, rodzącej się z absorpcji i metabolizowania energii. Nie staram się przy tym ilustrować, imitować czy ukrywać konstrukcji dzieła. Dla mnie jest immanentną wartością procesu tworzenia, a właściwie jego dopełniającym sensem, jest pokazanie ceramiki taką jaką jest, czy jaką może się stać w oparciu o elementarne mechanizmy, siły i zjawiska. Poprzez otwarcie struktur wewnętrznych, które dokonuje się w dziele zostają odsłonięte wartości autonomiczne-endogenne, wartości obiektu samostrukturyzującego się, ale również wartości metaforyczne – zewnętrzne. Aby to osiągnąć eksponuję fenomen gliny wypalanej w „żywym ogniu”, która poddana przemianie w skutek wypału, szczególnie podkreśla procesy entropiczne przez nieodwracalny transfer energii.

Uzyskane w ten sposób dzieło koncentruje w sobie nie tylko unikatowe wartości rzeźbiarskie, poszerzając język wypowiedzi artystycznej. Otwiera również drzwi do bezpośredniości procesu, który w ceramice zwykle pozostaje zamknięty, afirmując niedoskonałość. Ta zaś podkreśla ulotność i zarazem zmienność struktur, w których to dostrzec można coś więcej aniżeli rozpad, ponieważ to, co odrzucone stanowi źródło kolejnych form, w innej konfiguracji.

Wszystkie doświadczenia i eksperymenty związane z re realizacją cyklu *Efemery* są dla mnie sposobem na wyodrębnienie i przyjrzenie się energii, strukturze, procesowi twórczemu i technologicznemu oraz formie dzieła rzeźbiarskiego, tak aby dla wszystkich tych składowych znaleźć wspólną przestrzeń. Temat w kontekście entropii otwiera również kwestię kompozycji w dziele, pozorności dążenia do jej porządkowania

i związku dzieła z czasem. Dla mnie praca nad tym dziełem stanowi drogę, by stać się bardziej świadomym rzeźbiarzem, ceramikiem i artystą. Zaproponowany przeze mnie wypał morfotyczny nie wyłamuje się z reguł technologicznych, nie podważa również zasadności żadnych technik. Jest ukłonem w stronę materii, która pozostaje mi bliska.